

COMMISSIE VAN DESKUNDIGEN MESTSTOFFENWET Jaarverslag 2005

Gerard Velthof, WOT Wageningen

1. Inleiding

De Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM) is op verzoek van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) in het najaar van 2003 ingesteld. De taak van de CDM is om het ministerie van LNV te adviseren over de onderbouwing van de Meststoffenwet. Gelet op de taak ressorteert de CDM onder de unit Wettelijke Onderzoekstaken (WOT) Natuur & Milieu van Wageningen-UR.

De adviezen van de CDM dienen de basis te zijn voor de inhoudelijke onderbouwing van het beleid. De samenstelling, kwaliteit en werkwijze van de CDM moet er borg voor staan dat de inhoudelijke onderbouwing, van dat deel van het mestbeleid waarover de CDM heeft geadviseerd, niet ter discussie wordt gesteld. Dit vereist dat de CDM transparant werkt, onafhankelijk en breed van samenstelling is en wetenschappelijk gezaghebbend is.

Vanwege de veranderingen in taken en functie, is de samenstelling van de CDM in 2005 herzien.

2. De samenstelling van de CDM

De CDM is een wetenschappelijke commissie met vertegenwoordigers uit de expertisevelden plantaardige en dierlijke productiesystemen, nutriëntenmanagement, economie en milieu. De CDM heeft vijf leden, een secretaris en twee adviseurs (zie box Samenstelling Commissie).

In 2005 is de CDM één keer in de nieuwe samenstelling bij elkaar geweest. Bij deze bijeenkomst is de CDM officieel geïnstalleerd door de directeur van de directie landbouw van het ministerie van LNV, mw. ir. A.M. Burger. De leden van de CDM hebben een brief van het ministerie van LNV ontvangen waarin de aanstelling als lid van de CDM wordt bekrachtigd.

Samenstelling van de Commissie vanaf de zomer van 2005	
Leden:	
Dierlijke productiesystemen	Prof.dr.ir. S. Tamminga Wageningen Universiteit
Plantaardige productiesystemen	Prof.dr.ir. P. Struik Wageningen Universiteit
Milieu-economie	Prof.dr. H. Verbruggen Vrije Universiteit van Amsterdam
Maatschappelijk verantwoord ondernemen	Prof.dr. J. Wempe Erasmus Universiteit Rotterdam
Bodem en bemesting	Prof.dr.ir. O. Oenema (tevens voorzitter) Wageningen Universiteit
Secretaris	Dr.ir. G.L. Velthof WOT Natuur en Milieu, Wageningen
Adviseurs	
MNP-RIVM:	Dr.ir. H. van Grinsven Milieu- en Natuurplanbureau, Bilthoven
Ministerie LNV	Ir. M.J.C. de Bode Directie Kennis, Ministerie LNV, Ede

3. De coördinatiegroep

De coördinatie van de werkzaamheden en de afstemming met het ministerie van LNV wordt uitgevoerd door de coördinatiegroep. De coördinatiegroep wordt gevormd door voorzitter, secretaris en de LNV-beleidsadviseur.

De coördinatiegroep is ongeveer één keer per maand bij elkaar geweest. Op de maandelijkse bijeenkomsten wordt de voortgang van lopende activiteiten (inclusief die van de werkgroepen) besproken, alsmede de planning. De coördinatiegroep maakt ook de begroting van de CDM en haar werkgroepen en bewaakt de financiële uitputting.

In oktober 2005 is er overleg geweest tussen de coördinatiegroep en Directie Landbouw. Tijdens deze bespreking zijn de werkzaamheden van 2005 geëvalueerd en de planning voor 2006. Geconcludeerd werd dat 2005 een rumoerig jaar was voor de CDM. Dit werd veroorzaakt doordat 2005 een overgangsjaar was voor de commissie, met een gewijzigde samenstelling, en omdat een deel van de studies met spoed moesten worden uitgevoerd ten behoeve van het nieuwe mestbeleid.

4. Werkgroepen van de CDM

Werkgroepen Actualisatie Mestproductienormen

Samenstelling: S. Tamminga (WU, voorzitter), A. Bannink (ASG), C. van Bruggen (CBS), H.H. Luesink (LEI), H.F.M. Aarts (PRI), G.J. Monteny (A&F), N. Verdoes (ASG), O. Oenema (WOT Natuur en Milieu, secretaris)

In het nieuwe mestbeleid is de mestproductie per dier een belangrijk gegeven in de uitvoering. LNV heeft de Commissie opdracht gegeven de huidige mestproductieforfaits te actualiseren. Het gaat hierbij zowel om de excretie als om de gasvormige verliezen. Ook alternatieve wijze om de mestproductie per dier te bepalen vallen onder deze werkgroep. De werkgroep maakt voorstellen voor mestproductienormen (stikstof en fosfaat) van landbouwhuisdieren.

Veel van de werkzaamheden van deze werkgroep zijn in 2004 opgestart en in 2005 vervolgd en afgerond. Er zijn rapportages beoordeeld over excretiecijfers voor stikstof en fosfaat voor (i) rundvee (Tamminga et al., 2004), (ii) varkens en pluimvee (Jongbloed & Kemme., 2005), (iii) paarden, pony's en ezels (Kemme et al., 2005a), en (iv) overige graasdieren (Kemme et al., 2005b). Daarenboven zijn voorstellen beoordeeld voor methoden en methodieken die dienst kunnen doen als de zogenoemde 'Handreiking' naar melkveehouders; d.w.z. het vaststellen van de N- en P-excretie van melkvee op bedrijfsniveau op basis van bedrijfsspecifieke kenmerken.

Werkgroepen Actualisatie Gasvormige N verliezen uit stallen en mestopslagen

Samenstelling: G.J. Monteny (A&F, voorzitter), K. v.d. Hoek (RIVM), C.M. Groenestein (A&F), O. Oenema (WOT Natuur en Milieu, secretaris)

Deze werkgroep heeft de recente literatuur over gasvormige N-verliezen uit stallen en mestopslagen beoordeeld en voorstellen gedaan voor actualisering van de gasvormige N-verliezen uit stallen en mestopslagen van varkens, pluimvee en overige dieren. De resultaten zijn samengevat in een rapport (Groenestein et al., 2005).

Werkgroep Onderbouwing Gebruiksnormen

Samenstelling: J.J. Schröder (PRI, voorzitter), J. Willems (MNP), W. van Dijk (PPO), J.C Middelkoop (ASG), G.L. Velthof (WOT Natuur en Milieu, secretaris)

Bij de omzetting van verliesnormen (uit de systematiek MINAS) naar gebruiksnormen (nieuw mestbeleid) moeten diverse nieuwe normen en forfaiten worden onderbouwd, rekening houdend met milieukundig verantwoorde verliezen naar grond- en oppervlaktewater, en met de werking van organische meststoffen. Deze werkgroep heeft als

doel het afleiden en onderbouwen van gebruiksnormen en werkingscoëfficiënten. Ook de wetenschappelijke onderbouwing van de derogatie (van de EU-Nitraatrichtlijn) valt onder deze werkgroep

In 2005 heeft deze werkgroep twee rapporten met voorstellen tot aanpassingen van bemestingsadviezen beoordeeld (Dekker and Van Dijk, 2005; Van Dijk et al., 2005). Dit heeft geresulteerd in twee CDM-adviezen aan het LNV (zie hoofdstuk 4). Daarnaast heeft deze werkgroep een voorstel gedaan voor het verzamelen van gegevens die nodig zijn voor een goede onderbouwing van een derogatieverzoek in 2009 in het kader van de Nitraatrichtlijn. Dit heeft geresulteerd in een concept-advies dat in 2006 aan LNV zal worden uitgebracht.

Werkgroep Monitoring Mestmarkt

Samenstelling: P.B. Berentsen (WU, voorzitter), M. de Bode (DK-LNV), H.H. Luesink (LEI), H. Verkerk (CUMELA), H. Klinker (LNV-Dienst Regelingen), O. Oenema (WOT Natuur en Milieu, secretaris)

Het ministerie van LNV heeft behoefte aan een consistente en transparante methodiek voor de monitoring van de mestmarkt. Onderhavige werkgroep heeft tot doel een protocol op te stellen voor monitoring van de mestmarkt, opdat snel inzicht verkregen kan worden in de mestmarkt en in het ontstaan van een mogelijk mestoverschot. De werkgroep is najaar 2005 gestart en verwacht in het voorjaar van 2006 het protocol gereed te hebben.

Werkgroep Actualisatie bemestingsadviezen

Samenstelling: H.F.M. ten Berge (PRI, voorzitter), J. Vos (WU), R.L.M. Schils (ASG), G.L. Velthof (WOT Natuur en Milieu, secretaris)

De gebruiksnormen in het nieuwe mestbeleid zijn gebaseerd op de landbouwkundige bemestingsadviezen. Hiermee krijgen de bemestingsadviezen een bepaalde status, die ze tot voor kort nog niet hadden. De bemestingsadviezen waren vrijblijvende adviezen voor de boer en tuinders. Het was dan ook niet belangrijk dat de adviezen voor alle omstandigheden klopte. Dit is nu veranderd. In opdracht van LNV en LTO is in 2004 een protocol opgesteld voor het actualiseren van de stikstofbemestingsadviezen. Bij verzoeken tot actualisering van bemestingsadviezen beoordeelt deze werkgroep of het nieuwe bemestingsadvies volgens het protocol tot stand gekomen is. De CDM adviseert hierover aan het ministerie van LNV. LNV actualiseert de lijst van bemestingsadviezen en de hieruit afgeleide bemestingsadviezen.

Er zijn in 2005 geen aanvragen voor aanpassing van bemestingsadviezen ingediend. Wel heeft deze werkgroep een bijdrage geleverd aan een testcase van het Nutriënten Management Instituut (NMI). Het NMI heeft in opdracht van LTO en LNV in 2005 een testcase uitgevoerd voor drie gewassen. De werkgroep heeft het protocol getoetst op de resultaten van de NMI-studie en geconcludeerd dat het protocol functioneert.

Werkgroep Harmonisatie modellen

Samenstelling: H. van Grinsven (MNP, voorzitter), O.F. Schoumans (Alterra)
H.C.J. Vrolijk (LEI), J.J. Schröder (PRI), S. Plette (RIZA), M. de Haan (ASG), R. Schreuder (PPO), G.L. Velthof (WOT Natuur en Milieu, secretaris)

Bij beleidsevaluaties en –advisering wordt veel gebruik gemaakt van modellen. Vaak worden de modellen en modeluitkomsten ter discussie worden gesteld. LNV heeft aan de CDM gevraagd om de wetenschappelijk draagvlak voor de modellen die gebruikt worden evaluaties en advisering voor het mestbeleid te verbeteren, door aanbevelingen te doen over de voorwaarden van het gebruik van deze modellen. Deze werkgroep zal adviseren over de wijze waarop afstemmingsproblemen bij gebruik van modellen in beleidsadvisering kunnen worden voorkomen, waarbij het accent ligt op de modelkeuze en de uitgangspunten bij modelinzet.

Deze werkgroep is eind 2005 gestart met een opdracht om discrepanties tussen uitspoelingsmodellen (met name STONE en het WOG-instrumentarium) in beeld te brengen en om het toepassingsgebied van deze modellen (en inzet voor beleidsvragen) aan te geven. Deze studie loopt in 2006 door.

Basisvrachtbenadering voor fosfaat in compost

Samenstelling: P.A.I. Ehlert (Alterra)

Invoering van de gebruiksnormen worden door de compostsector als belemmerend ervaren voor de afzet van compost. De afzetproblematiek heeft geleid tot politieke aandacht. Eén van de mogelijke oplossingsrichtingen voor het verbeteren van de afzetbaarheid van compost is het niet meerekenen van fosfaat dat afkomstig van grond dat aanwezig is in compost. Fosfaat van grond wordt gedefinieerd als basisvracht. In opdracht van het ministerie van LNV heeft de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet een project uitgevoerd naar deze basisvrachtbenadering.

Het project is uitgevoerd als een deskstudie waarbij diverse deskundigen uit de praktijk zijn geraadpleegd. De rapportage is najaar 2005 gereed gekomen (Ehlert, 2005) en gaat in op vragen over het aandeel grond in compost, het aandeel fosfaat uit grond in composttypen en op opties om de basisvrachtbenadering generiek toe te passen. Tenslotte wordt ingegaan op het onderscheid tussen grond en compost. Geconcludeerd wordt dat voor de basisvracht in compost een gemiddelde van 1,8 g fosfaat per kg compost gehanteerd kan worden. Het advies is begin 2006 aan LNV uitgebracht.

Werkgroep Beoordeling Meststoffen

Samenstelling: J.J.M Driessen (RIKILT), P.A.I. Ehlert (Alterra) en P. Hotsma/J. Janssen(LNV)

De handel van meststoffen is geregeld in de Meststoffenwet 1947 en het daarbij behorende Meststoffenbesluit 1977. Alleen meststoffen, vermeld in het Meststoffenbesluit mogen worden verhandeld. Regelmatig worden er nieuwe meststoffen ontwikkeld of moet er een ontheffing voor een tijdelijk product worden verleend. Voor beide situaties moet de verkoper een ontheffing aanvragen.

Voor de beoordeling van de aanvragen tot ontheffing en de concept-adviezen van deskundigen is er een Commissie van Deskundigen Meststoffenwet 1947. De werkzaamheden van deze commissie zullen vanaf 1 januari 2006 worden overgeheveld naar de CDM.

In 2005 is door de CDM een concept-advies opgesteld voor de overgangsfase tussen de huidige situatie en het moment waarop de Meststoffenwet 1947 wordt overgeheveld naar de Meststoffenwet 1986. Het definitieve advies wordt begin 2006 uitgebracht.

5. Adviezen van de CDM aan het ministerie van LNV

In onderstaande tabel staat een overzicht van de adviezen die het CDM in 2005 aan het ministerie van LNV heeft gegeven. Een kopie van deze adviezen is beschikbaar op de website van de CDM via : www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

Datum	Advies
4 maart 2005	Bedrijfsspecifieke N-excretie op basis van het melkureumgehalte
4 maart 2005	Definitie Landbouwkundige optimale bemesting
4 maart 2005	Advies NFW-rekenmethode voor bepaling bedrijfsspecifieke N-excretie
7 juni 2005	Gebruiksnormen en werkingscoëfficiënten
7 juli 2005	Wetenschappelijke onderbouwing bemestingsadviezen van diverse gewassen

Daarnaast zijn er in 2005 vier concept-adviezen opgesteld, die in 2006 aan LNV worden uitgebracht:

- Advies Basisvrachtbenadering fosfaat in compost
- Advies Derogatie 2009
- Advies Procedure ontheffing meststoffenwet 1947
- Advies Handreiking stikstofexcreties

6. Rapporten en producten

Rapporten van studies die onder verantwoordelijkheid van de CDM zijn uitgevoerd:

- Ehlert, P.A.I (2005) Toepassing van de basisvrachtbenadering op fosfaat van compost. Advies. WOT rapporten 5, Wageningen UR, 66 p.
- Groenestein, C.M., Hoek, K.W. van den, Monteny, G.J. & Oenema, O. (2005) Actualisering forfaitaire waarden voor gasvormige N-verliezen uit stallen en mestopslagen van varkens, pluimvee en overige dieren A&F Rapport 465, Agrotechnology and Food Innovations, Wageningen p. 33.
- Jonbloed, A.W. en P.A. Kemme (2005) De uitscheiding van stikstof en fosfor door varkens, kippen, kalkoenen, pelsdieren, eenden, konijnen en parelhoenders in 2002 en 2006. Rapport 05/I01077.
- Kemme, P.A., G. Smolders en J.D. van der Klis (2005a) Schatting van de uitscheiding van stikstof en fosfor door paarden, pony 's en ezels (2005); ASG, Nutrition and Food, Rapport 05/05/I01614).
- Kemme, P.A. J. Heeres-van der Tol, G. Smolders, H. Valk en J.D. van der Klis, (2005b); Schatting van de uitscheiding van stikstof en fosfor door diverse categorieën graasdieren; ASG, Nutrition and Food, Rapport 05/I00653.
- Tamminga, S, F. Aarts, A. Bannink, O. Oenema en G.J. Monteny (2004). Actualisering van geschatte N en P excreties door rundvee. Wageningen, Milieu en Landelijk gebied 25. 48 p.
- Commissie van Deskundigen Mestwet (2004) Protocol en uitgangspunten voor berekening landelijk mestoverschot onder een stelsel van gebruiksnormen. Wageningen, Milieu en Landelijk gebied 26. 45 p.
- Berge, ten, H.F.M., H. van der Meer, René Schils, A.M. van Dam & T.A. van Dijk (2004) Protocol voor de actualisatie van bemestingsadviezen voor stikstof. Richtlijnen voor het voorbereiden van voorstellen voor verbeteringen ten opzichte van de thans geldende bemestingsadviezen voor stikstof. Nota 332, Plant Research International, 21 p.

Rapporten die door de CDM zijn beoordeeld

- Van Dijk, J.R. van der Schoot, A.M. van Dam, L.J.M. Kater, H. van Reuler, A.A. Pronk, Th.G.L. Aendekerk & M.P. van der Maas (2005) Onderbouwing N-gebruiksnormen akker- en tuinbouwgewassen, kleine gewassen. Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, Wageningen.
- Dekker, P.H.M & T.A. van Dijk (eds.) (2005) Voorstel tot herziening N-bemestingsadviezen. Voorstel tot herziening N-bemestingsadviezen van 14 akkerbouw- en vollegrondsgroentegewassen. Praktijkonderzoek Plant en Omgeving, Lelystad, Nutriënten Management Instituut NMI, Wageningen .

7. Communicatie

Folder: Commissie van Deskundigen Meststoffenwet.

Website: www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

Velthof, G.L. (2005) Commissie van deskundigen meststoffenwet. Taken en werkwijze. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur en Milieu (WOT), Wageningen UR Werkdocument 12, 32 p.

Gerard Velthof en Oene Oenema. Koeien en Kansen en onderzoek. Lezing voor Koeien en Kansen, 2 juni 2005.